Suomen ruotsinopettajat SRO ry:n kannanotto ruotsin opetuksen muutostarpeisiin

Kaksi kansalliskieltä – yhdenvertainen kielipolku kaikille

Suomen ruotsinopettajat (SRO) ry esittää kahta toisiaan täydentävää uudistusta: ruotsin opiskelumahdollisuuksia A1-kielenä tulee vahvistaa koko maassa, ja B1-ruotsin vähimmäistuntimäärä tulee nostaa kahdeksaan vuosiviikkotuntiin siten, että opetus jatkuu säännöllisesti vuosiluokilla 6–9.

Suomella on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi. Molempien kielten osaaminen vahvistaa Suomen kaksikielisyyttä ja pohjoismaista yhteyttä sekä lisää nuorten mahdollisuuksia jatko-opinnoissa ja työelämässä. Jokaiselle oppilaalla tulee olla asuinpaikastaan riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia Suomen toista kansalliskieltä.

A1- ja B1-ruotsi muodostavat tässä kielipolussa erilaiset mutta toisiaan täydentävät väylät. Varhain alkava A1-ruotsi antaa aikaa kielitaidon vähittäiselle ja monipuoliselle kehittymiselle, kun taas myöhemmin alkavassa B1-ruotsissa riittävä tuntimäärä ja opetuksen säännöllisyys ovat ratkaisevia käyttökelpoisen peruskielitaidon saavuttamiseksi.

Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla aidosti vastavuoroinen kielipolku, jossa Suomen molemmat kansalliskielet ovat luonteva osa lasten koulunkäyntiä jo ensimmäisistä kouluvuosista lähtien. Suomenkielisillä oppilailla tulee olla nykyistä paremmat mahdollisuudet valita ruotsi A1-kieleksi, kuten suomea opiskellaan laajasti A1-kielenä ruotsinkielisissä kouluissa.

Koska nykyisin valtaosa suomenkielisistä lapsista opiskelee ruotsin kieltä B1-oppimääränä, myös tämän kielipolun toimivuudesta on huolehdittava. Nykyinen tuntijako ja opetuksen epätasainen sijoittuminen eri vuosiluokille eivät kaikilta osin turvaa kielitaidon johdonmukaista kehittymistä.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Suomen ruotsinopettajat SRO ry esittää seuraavaa:

1. Ruotsin opiskelua A1-kielenä tulee vahvistaa

Kunnissa ja kouluissa tulee tarjota nykyistä paremmat mahdollisuudet valita ruotsi A1-kieleksi. Ruotsin tulee olla todellinen kielivalintavaihtoehto nykyistä useammalle oppilaalle eri puolella Suomea.

Varhain alkava kieltenopetus hyödyntää lapsen pitkää oppimisaikaa. Kielen ääntämiseen, kuullun ymmärtämiseen, sanastoon ja suulliseen ilmaisuun voidaan rakentaa vahva pohja vähitellen useiden kouluvuosien aikana. Pitkä oppimispolku mahdollistaa myös vaativampien kielitaitojen kehittymisen myöhemmillä vuosiluokilla.

A1-ruotsin vahvistaminen tukee samalla Suomen kielivarannon monipuolistumista. Kun toinen kotimainen kieli aloitetaan jo varhain, oppilaalle avautuu myöhemmin mahdollisuus valita myös muita vieraita kieliä.

A1-ruotsin valintamahdollisuuksien lisääminen ei kuitenkaan yksin riitä. Myös opiskelun jatkuvuus on turvattava alakoulusta yläkouluun ja edelleen toiselle asteelle, jotta varhain aloitettu kielitaito voi kehittyä johdonmukaisesti.

2. B1-ruotsin vähimmäistuntimäärä tulee nostaa kahdeksaan vuosiviikkotuntiin ja opetuksen jatkuvuus turvata vuosiluokilla 6–9

Suurin osa suomenkielisistä oppilaista opiskelee ruotsia B1-oppimääränä. Koska kielen opiskelu alkaa myöhemmin kuin A1-oppimäärässä, opetuksen riittävä määrä ja säännöllinen rytmi korostuvat.

B1-ruotsin opiskelu alkaa alakoulussa kahdella vuosiviikkotunnilla. Yläkoulun valtakunnallinen vähimmäistuntimäärä on viisi vuosiviikkotuntia: kaksi vuosiviikkotuntia sijoittuu seitsemännelle vuosiluokalle, mutta kolmen muun sijoittamisesta kahdeksannelle ja yhdeksännelle vuosiluokalle päättää opetuksen järjestäjä.

Tämän seurauksena B1-ruotsin opintopolut vaihtelevat huomattavasti kuntien ja koulujen välillä. Opetuksen jaksottaminen voi aiheuttaa pitkiä taukoja, ja pienillä viikkotuntimäärillä ruotsia voidaan opettaa vain kerran viikossa. Harvat opetuskerrat vaikeuttavat erityisesti sanaston, rakenteiden sekä suullisen kielitaidon vakiintumista. Erot opetuksen sijoittumisessa voivat myös hankaloittaa koulua vaihtavan oppilaan opintojen jatkumista.

SRO esittää, että B1-ruotsin valtakunnallinen vähimmäistuntimäärä nostetaan nykyisestä seitsemästä kahdeksaan vuosiviikkotuntiin. Alakoulun kahden vuosiviikkotunnin lisäksi ruotsia opetettaisiin kaksi vuosiviikkotuntia jokaisella vuosiluokalla 7–9.

Uudistus vahvistaisi opetuksen jatkuvuutta, vähentäisi koulujen välisiä eroja ja tarjoaisi nykyistä paremmat edellytykset suullisen ja kirjallisen kielitaidon kehittymiselle. Samalla se loisi vahvemman perustan ruotsin opiskelulle toisella asteella ja myöhemmissä jatko-opinnoissa.

3. Ruotsin opiskelun jatkuvuus on turvattava myös lukiossa

Perusopetuksessa saavutetun kielitaidon tulee muodostaa vahva pohja lukio-opinnoille. Siksi on tärkeää, että opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa kaikki ruotsin oppimäärään kuuluvat pakolliset opinnot myös erityisen koulutustehtävän lukioissa.

Erityisen koulutustehtävän perusteella opiskelijoilla voi olla mahdollisuus poiketa tavanomaisista pakollisista opinnoista. Opiskelija ei kuitenkaan välttämättä tiedosta, että ruotsin opintojen vähentäminen voi vaikeuttaa myöhemmin korkeakouluopinnoissa edellytettävän ruotsin kielitaidon saavuttamista.

Opiskelijoille tulee antaa riittävästi tietoa kielivalintojen merkityksestä jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Lukioissa tulee myös kannustaa nykyistä useampia opiskelijoita valitsemaan ruotsi ylioppilastutkinnon kokeeksi. Tämä vahvistaisi ruotsin opiskelun tavoitteellisuutta ja kannustaisi opiskelijoita kehittämään kielitaitoaan myös pakollisten opintojen jälkeen. Näin B1-ruotsille saataisiin nykyistä vahvempi perusta, jonka varaan opiskelija voisi rakentaa riittävän suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatko-opintoja, työelämää ja arjen kielenkäyttöä varten.

Kielitaidon kehittyminen edellyttää aikaa, toistoa ja käyttöä

Kielen oppiminen on pitkäjänteinen prosessi, joka edellyttää säännöllistä kuulemista, puhumista, lukemista ja kirjoittamista. Opetustuntien kokonaismäärän lisäksi ratkaisevaa on opetuksen jatkuvuus ja se, kuinka oppilas pääsee käyttämään kieltä.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin B1-ruotsin oppimistulosarvioinnit ovat osoittaneet, että monien oppilaiden ruotsin kielen taidot jäävät perusopetuksen päättyessä vaatimattomiksi, erityisesti puhumisessa ja kirjoittamisessa. Tulokset korostavat tarvetta vahvistaa opetuksen määrää ja luoda oppilaille enemmän mahdollisuuksia käyttää kieltä.

Opetuksen laadusta on huolehdittava kaikilla vuosiluokilla. Erityisesti alakoulussa tarvitaan vahvaa kielipedagogista osaamista, jotta varhain alkava opetus rakentaa kestävän perustan myös myöhemmälle kielitaidolle.

Myös oppilaiden kiinnostus ruotsin laajempaan opiskeluun on syytä huomioida. Opettajien kokemusten mukaan osa B1-ruotsia perusopetuksessa opiskelleista nuorista on kiinnostunut siirtymään A-ruotsin oppimäärään lukiossa.

Tämä kertoo siitä, että halukkuutta tavoitteellisempaan ruotsin opiskeluun voi syntyä myös myöhemmin. Siksi oppimäärien välisiä siirtymisiä ja kielitaidon kehittämistä tulee mahdollisuuksien mukaan tukea.

Kielitaito ei saa riippua asuinpaikasta

Suomen kahden kansalliskielen osaaminen on sekä yksilön mahdollisuus että yhteiskunnan voimavara. Riittävä ruotsin kielen taito tukee nuorten osallistumista kaksikieliseen yhteiskuntaan, jatko-opintoihin ja työelämään sekä vahvistaa yhteyksiä muihin Pohjoismaihin.

Kielitaidon kehittymisen edellytykset eivät kuitenkaan saa riippua siitä, missä kunnassa tai koulussa oppilas opiskelee.

SRO:n esittämät uudistukset täydentävät toisiaan: A1-ruotsin vahvistaminen luo mahdollisuuksia pitkäjänteiseen ja syvälliseen kieltenoppimiseen, kun taas B1-ruotsin lisätunti ja opetuksen tasainen jakautuminen turvaavat nykyistä paremman kielitaidon perustan suurelle enemmistölle suomenkilisistä oppilaista.

Suomen ruotsinopettajat SRO ry vetoaa kevään 2027 eduskuntavaalien ehdokkaisiin ja tuleviin päättäjiin, jotta nämä sitoutuisivat edistämään molempia uudistuksia osana valtakunnallista kieli- ja koulutuspolitiikkaa.

Kahden kansalliskielen tulevaisuus edellyttää konkreettisia koulutuspoliittisia päätöksiä, joilla turvataan kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia ja käyttää Suomen toista kansalliskieltä.

Vetoomus vuoden 2027 eduskuntavaaliehdokkaille

Suomen ruotsinopettajat SRO ry vetoaa kevään 2027 eduskuntavaalien ehdokkaisiin ja tuleviin päättäjiin, jotta he edistäisivät koulutuspolitiikkaa, joka turvaa kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia Suomen toista kansalliskieltä.

SRO pyytää eduskuntavaaliehdokkaita esittämään kantansa seuraavaan kysymykseen:

Sitoudutko edistämään seuraavia tavoitteita tulevalla eduskuntakaudella?

1. *Ruotsin opiskelumahdollisuuksia A1-kielenä laajennetaan siten, että ruotsi on aidosti valittavissa ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi nykyistä useammassa kunnassa ja koulussa.*
2. *B1-ruotsin valtakunnallinen vähimmäistuntimäärä nostetaan kahdeksaan vuosiviikkotuntiin, ja opetus järjestetään säännöllisesti vuosiluokilla 6–9 siten, että kullakin vuosiluokalla on kaksi vuosiviikkotuntia ruotsia.*

Kahden kansalliskielen tulevaisuus edellyttää konkreettisia koulutuspoliittisia päätöksiä. Näillä uudistuksilla vahvistetaan Suomen kielivarantoa ja turvataan nuorille nykyistä yhdenvertaisemmat mahdollisuudet kehittää ruotsin kielen taitoaan.

Suomen ruotsinopettajat SRO ry